

DĄBROWICE PRZEWODNIK KONSERWATORSKI

SPIIS ZAWARTOŚCI

Wprowadzenie

Historia miasta

Spisy zabytków

Strefy ochrony konserwatorskiej

Porady dla właścicieli zabytków, mieszkańców miasta i pasjonatów

Materiały konserwatorskie, mapy i archiwalia

Literatura

WPROWADZENIE

W tym dokumencie odnajdziecie Państwo najważniejsze informacje, które pomogą załatwić sprawę w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Łodzi związaną z zabytkami na terenie miasta Dąbrowice, a uzyskać wskazówki gdzie szukać informacji o jego przeszłości.

W dokumencie znajdziecie państwo spisy obiektów zabytkowych, stref ochrony konserwatorskiej, odnośniki do najważniejszych dokumentów oraz wskazówki jak postępować z poszczególnymi rodzajami form ochrony konserwatorskiej.

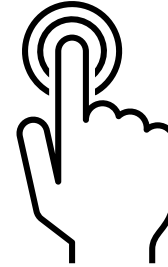
Przedstawiamy w nim także garść informacji na temat wartości zabytkowych i historii miasta, a także przydatnych źródeł wiedzy o zabytkach, które powinny pomóc Państwu w zapoznaniu się z zagadnieniami z zakresu ochrony konserwatorskiej miasta i jego zabytków.

Mamy ogromną nadzieję, że przewodnik okaże się dla Państwa atrakcyjnym ułatwieniem w kontaktach z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Łodzi

WPROWADZENIE INFORMACJE OGÓLNE

- ❖ Rejestr zabytków jest spisem zabytków objętych ochroną konserwatorską. Prowadzenie prac przy zabytku rejestrowym wymaga uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków, co reguluje ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
- ❖ Gminna i wojewódzka ewidencja zabytków zawiera spisy pozostałych zabytków przy których sposób uzgadniania prac regulowany jest innymi przepisami szczególnymi. To również zabytki i nie można ich przebudowywać bez uzyskania odpowiednich uzgodnień, ani niszczyć.
- ❖ Prowadzenie robót budowlanych na terenie historycznego układu urbanistycznego w rejestrze zabytków również wymaga uzyskania pozwolenia konserwatorskiego.
- ❖ Przewodnik przedstawia stan materiałów w październiku 2025 r.

WPROWADZENIE

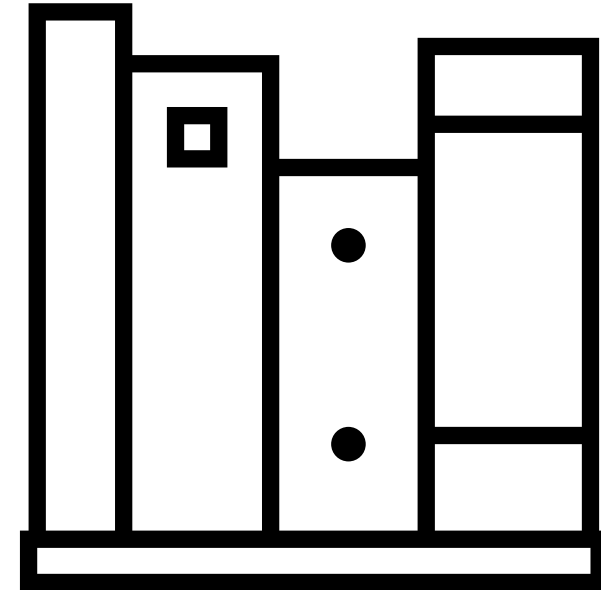

Wyróżniony kolorem i podkreślony tekst to linki do przydatnych stron i formularzy wniosków.

Przytrzymanie przycisku „ctrl” i kliknięcie w nie przenosi do odpowiedniej strony internetowej.

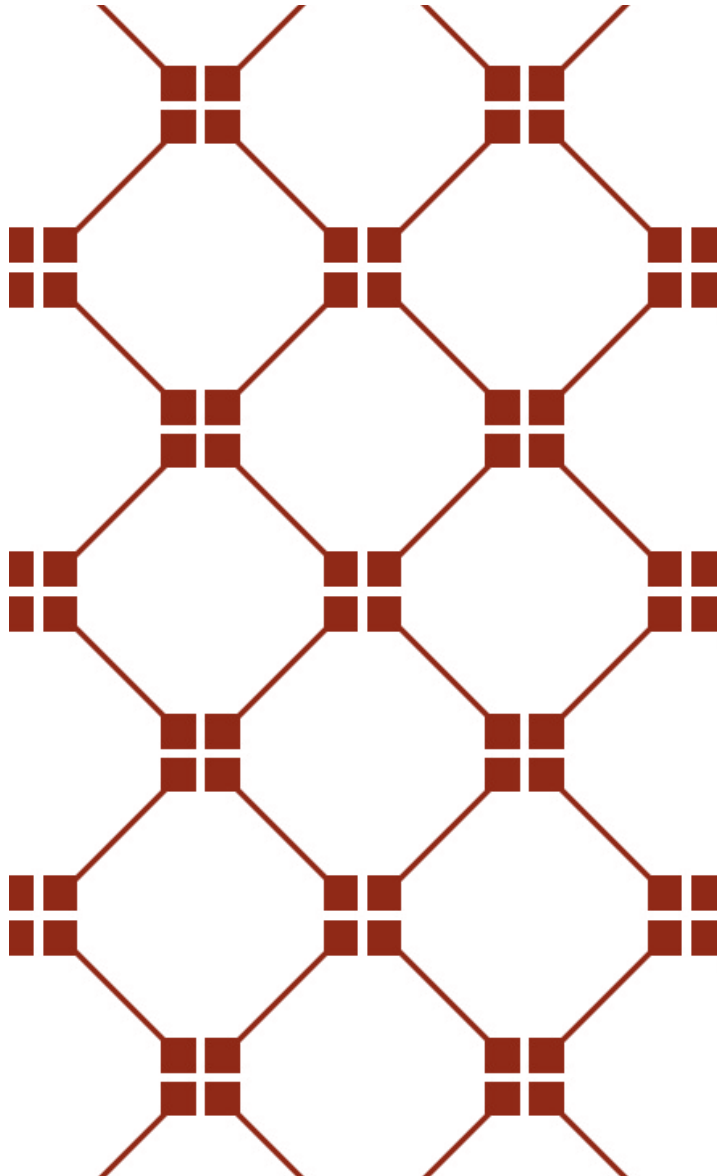
KRÓTKA HISTORIA DĄBROWIC

- ❖ Dąbrowice były miastem królewskim, lokowanym zapewne w XV wieku przed rokiem 1455. Przed rozbiorami znajdowały się na terenie województwa łęczyckiego, powiatu łęczyckiego i podlegało staroście przedeckiemu.
- ❖ W 1793 r. Dąbrowice znalazły się na terenie zaboru pruskiego, następnie w 1807 r. w Księstwie Warszawskim, a od 1815 r. do 1918 r. leżały w Królestwie Polskim podległym Rosji. Wraz z wieloma innymi miejscowościami utraciły prawa miejskie w 1870 r.
- ❖ W trakcie średniowiecznej lokacji wytyczono Stary Rynek z przyległościami. Miasto kilkakrotnie uległo zniszczeniu - na początku XVI wieku, w poł. XVII w trakcie Potopu i w trakcie III Wojny Północnej na początku XVIII w. Między 1820 r., a 1846 r. w wyniku regulacji powstał obecny, wydłużony układ miasta z dwoma rynkami – starym i nowym.

CZYM WYRÓŻNIAJĄ SIĘ DĄBROWICE?

- ❖ Dąbrowice są przykładem niewielkiego, środkowopolskiego miasta rolniczego, które do dziś zachowało wiele ze swojego dawnego charakteru. Do tej pory w planie i panoramie miasta widoczne są kolejne fazy jego rozwoju.
- ❖ Mimo iż miasteczko nie pełniło dawniej ważnych funkcji administracyjnych, posiada stosunkowo rozbudowany układ urbanistyczny, złożony ze średniowiecznego Starego Rynku, dziewiętnastowiecznego Nowego Rynku i łączących ich osi ulic Sienkiewicza i Benedykta, a także placu kościelnego.
- ❖ Ciekawostką jest zachowany sporej skali ratusz, nieczęsto spotykany w mniejszych miastach, kościół parafialny łączący cechy architektury XIX i XX wieku oraz częściowo jeszcze zachowane domy drewniane z okresu regulacji w XIX wieku. Przez Dąbrowice przebiega także odcinek ważnej dla regionu wąskotorowej Krośniewickiej Kolei Dojazdowej.

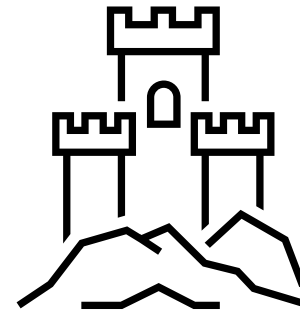

ZABYTKI W DĄBROWICACH

ZABYTKI WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Ratusz (numer rejestru 383 decyzją z dnia z 31.05.1967)
2. Kościół parafialny pod wezwaniem św. Wojciecha i Stanisława, numer rejestru 382 decyzją z dnia 31.05.1967
3. Dom, Stary Rynek 6, numer rejestru 401 decyzją z dnia 10.07.1967

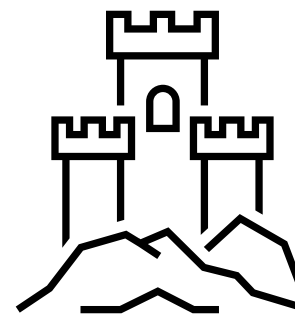
[Pełen wykaz zabytków wpisanych do rejestru zabytków w województwie łódzkim](#)

ZABYTKI UJĘTE W WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

- dom, Stary Rynek 8
- dom, Stary Rynek 7
- dom, Stary Rynek 5
- dom, ul. Sienkiewicza 7
- dom, Nowy Rynek 10
- dom, ul. Sławińskiego 5
- dom, ul. Zbawiciela 21
- cmentarz przy kościele parafialnym
- ogrodzenie cmentarza parafialnego
- dom parafialny, ul. Sienkiewicza 19
- cmentarz rzymskokatolicki, ul. Cmentarna
- budynek Ochotniczej Straży Pożarnej, Nowy Rynek 17

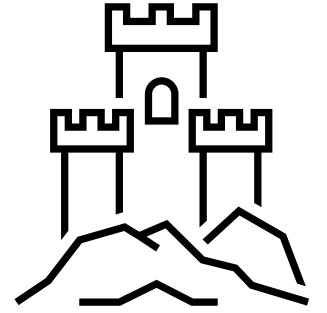

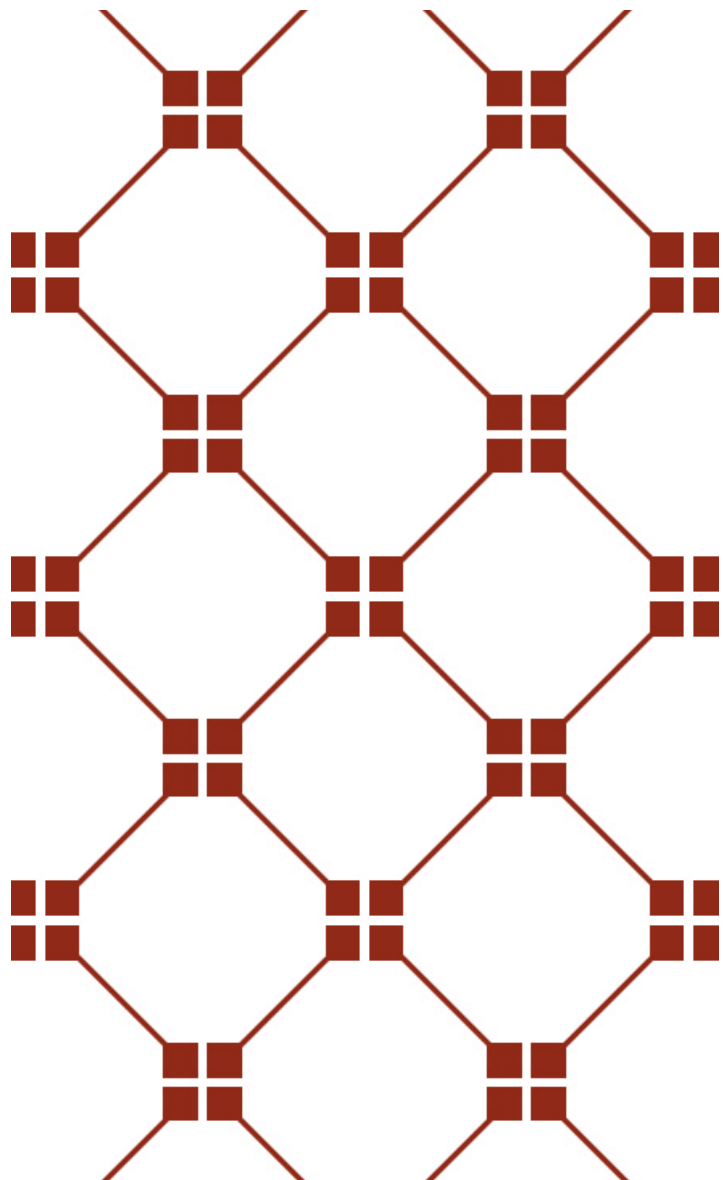

ZABYTKI UJĘTE W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

- Układ urbanistyczny miasta
- dom, Stary Rynek 8
- dom, Stary Rynek 7
- dom, Stary Rynek 5
- dom, ul. Sienkiewicza 7
- dom, Nowy Rynek 10
- dom, ul. Sławińskiego 5
- dom, ul. Zbawiciela 21
- cmentarz przy kościele parafialnym
- ogrodzenie cmentarza parafialnego
- dom parafialny, ul. Sienkiewicza 19
- cmentarz rzymskokatolicki, ul. Cmentarna
- budynek Ochotniczej Straży Pożarnej, Nowy Rynek 17

NAJWAŻNIEJSZE USTALENIA MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

USTALENIA MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

	STREFA OCHRONY KONSERWATORSKIEJ UKŁADU URBANISTYCZNEGO
	STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE WRAZ ZE STREFĄ OCHRONNĄ
	OBIEKT WPISANY DO REJESTRU ZABYTKÓW
	OBIEKT WPISANY DO EWIDENCJI ZABYTKÓW
	OBSZARY WPISANE DO EWIDENCJI ZABYTKÓW

Uchwała nr VII/28/2011 Rady Gminy Dąbrowice z dnia 27 maja 2011 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowice

Więcej szczegółów i treść planu znajdziesz na Biuletynie Informacji Publicznej Gminy:

- <https://bip.dabrowice.pl/dokumenty/menu/29>
- <https://dabrowice.e-mapa.net/>

USTALENIA MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

W § 32 Plan ustala ochronę następujących zabytków wpisanych do rejestru zabytków

- kościół w Dąbrowicach pod wez. św. Wojciecha i Stanisława z 1834 r.
- ratusz murowany w Dąbrowicach, z ok. połowy XIX w.
- dom drewniany w Dąbrowicach, Stary Rynek 6,
- Krośniewicka kolejka wąskotorowa

I ujętych w ewidencji zabytków

- cmentarz grzebalny rzymskokatolicki, Najstarszy nagrobek z 1886 r.
- cmentarz przykościelny
- dom parafialny, murowany
- ogrodzenie cmentarza przykościelnego z kapliczkami, lata 20 te XX w.
- dom, ul. Nowy Rynek 10
- Ulica Stary Rynek:
- dom nr 5
- dom nr 7
- dom nr 8,
- dom, ul. Zbawiciela 21

USTALENIA MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

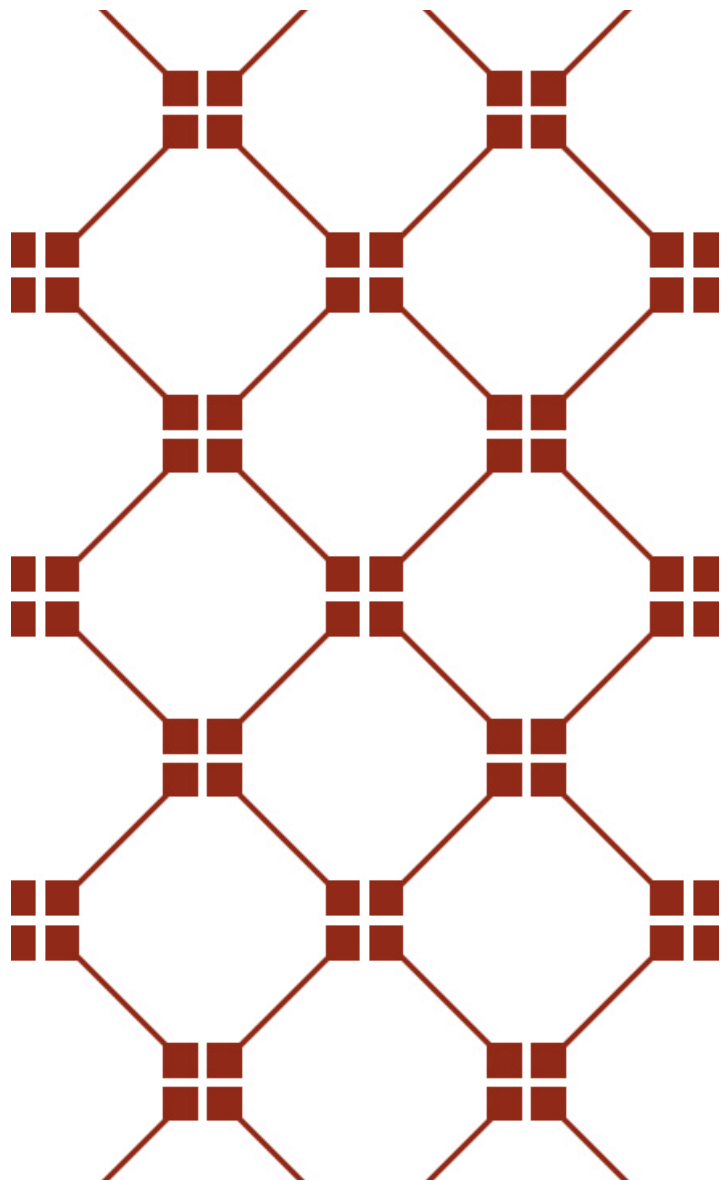
Dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków obowiązują ustalenia

- na wszelkie prace wykonywane w wyżej wymienionych obiektach i ich otoczeniu wymagane jest uzgodnienie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
- sprawowanie opieki nad zabytkiem oraz jego otoczeniem musi umożliwiać prowadzenie badań architektonicznych, konserwatorskich i restauratorskich
- w otoczeniu zabytków nowa zabudowa gabarytami i sposobem kształtowania powinna nawiązywać do miejscowej tradycji architektonicznej
- dla obszarów wzdłuż kolejki wąskotorowej należy zapewnić ochronę i nienaruszalność ww. obiektu; strefa ochronna od zabytkowej kolejki wynosi 25 m, w obrębie terenów otwartych

USTALENIA MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Dla obiektów w ewidencji

- na prace wykonywane w wyżej wymienionych obiektach i ich otoczeniu wymagane jest uzyskanie opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
- sprawowanie opieki nad zabytkiem oraz jego otoczeniem musi umożliwiać prowadzenie badań architektonicznych, konserwatorskich i restauratorskich
- nowa zabudowa gabarytami i sposobem kształtowania nie może dominować nad zabudową historyczną i powinna nawiązywać do niej formą i skalą, czerpać z miejscowej tradycji architektonicznej

PORADY DLA WŁAŚCICIELI ZABYTKÓW, MIESZKAŃCÓW MIASTA I PASJONATÓW

PORADY OGÓLNE

- ❑ Planując remont lub inne prace przy zabytku warto [wystąpić o wydanie zaleceń konserwatorskich](#). W przygotowaniach może być pomocna dokumentacja z naszego archiwum. Zasady udostępniania archiwaliów znajdziesz [tutaj](#)
- ❑ Działania przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków wymagają uzyskania pozwolenia łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Formularze wniosków znajdzie pod tym [linkiem](#)
- ❑ Chcesz dowiedzieć się więcej na temat zabytków? Odwiedź bibliotekę [bezpłatnych publikacji Narodowego Instytutu Dziedzictwa](#)
- ❑ Jeśli remontujesz budynek lub planujesz budowę nowego w strefie ochrony konserwatorskiej postaraj się o dostosowanie rozwiązań do zabytkowego otoczenia
- ❑ Jako właściciel zabytku możesz ubiegać się o uzyskanie dotacji lub refundacji na prowadzenie przy nim prac. [Informacje o dotacjach przyznawanych przez WUOZ odnajdziesz tutaj](#). Różny zakres wsparcia finansowego zapewniają również [samorządy gminne, powiatowe i wojewódzkie oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego](#).

PORADY

Poszukując informacji o zabytkach warto korzystać z pomocy lokalnych archiwów, muzeów, stowarzyszeń, a nawet grup pasjonatów.

- ❑ [Archiwum Państwowe w Płocku Oddział w Kutnie](#)
- ❑ [Archiwum Główne Akt Dawnych](#)
- ❑ [Archiwum Państwowe w Łodzi](#)
- ❑ [Muzeum Pałac Saski w Kutnie](#)
- ❑ [Muzeum im. Jerzego Dunin Borkowskiego w Krośniewicach](#)
- ❑ [Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej](#)
- ❑ [Instytut Sztuki Państwowej Akademii Nauk](#)

PORADY

Archiwalne zdjęcia i mapy i inne informacje o zabytkach możesz również znaleźć w wyszukiwarkach, serwisach internetowych i grupach w social mediach

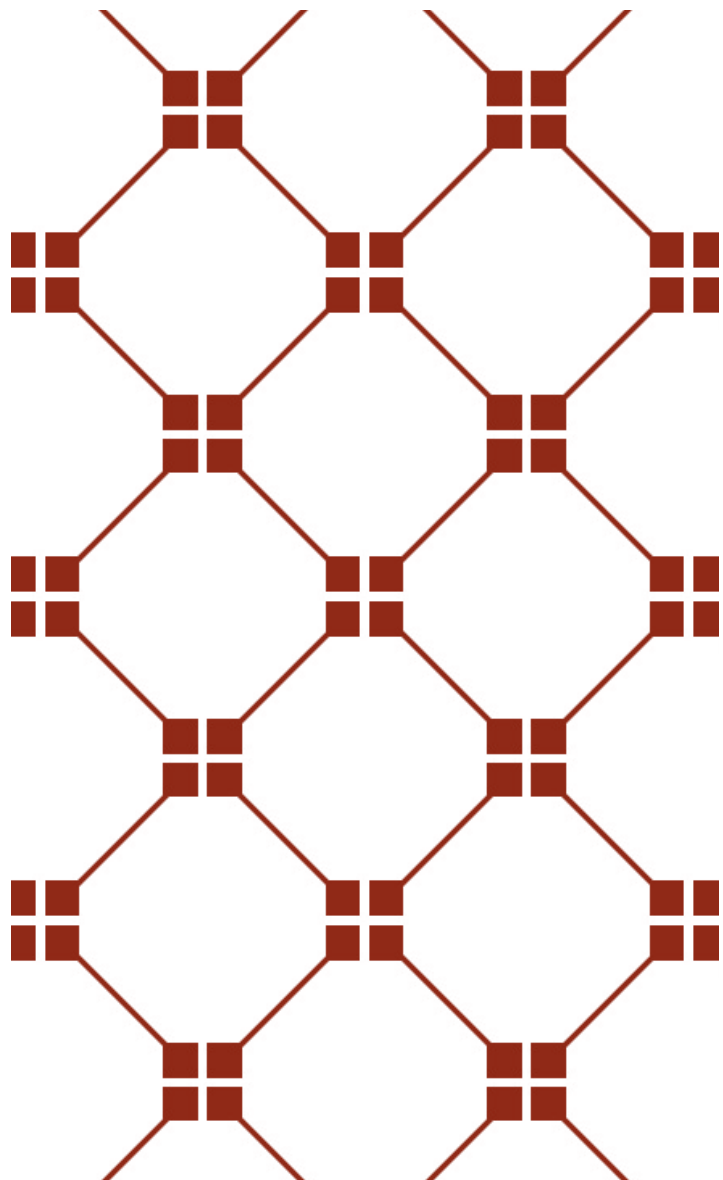
- ❑ szukajwarchiwach.gov.pl – internetowa wyszukiwarka archiwaliów
- ❑ polona.pl – dostęp do zdigitalizowanych zbiorów bibliotecznych i archiwaliów
- ❑ fotopolska.eu – serwis ze zdjęciami z całej polski, zawiera wiele archiwalnych reprodukcji
- ❑ zabytek.pl – portal wiedzy o zabytkach w całej Polsce, **zawiera skany kart ewidencyjnych**
- ❑ mapy.zabytek.gov.pl – mapa zabytków w Polsce
- ❑ [Zbiory Kartograficzne Arhciuwm Akt Dawnych](https://zbiory.kartograficzne.arhciuwm.akt.dawnych.gov.pl) – mapy w zbiorach AGAD w dostępie online

PORADY

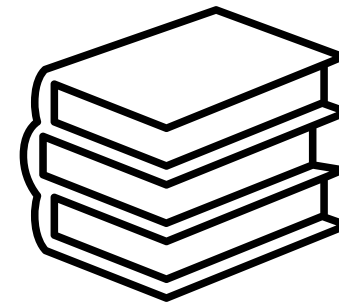
Archiwalne zdjęcia i mapy i inne informacje o zabytkach możesz również znaleźć w wyszukiwarkach, serwisach internetowych i grupach w social mediach

- ❑ [Katalog Zabytków Sztuki w Polsce](#) – zdigitalizowane katalogi zabytków z całej Polski
- ❑ [Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego](#) – encyklopedia miast i wsi z przełomu XIX i XX wieku
- ❑ [MAPSTER](#) – zdigitalizowane mapy archiwalne Polski i Europy Środkowej
- ❑ [Wehikuł Czasu Ziemi Łódzkiej – grupa na facebook](#)
- ❑ [Kutnowska Grupa Eksploracyjna – grupa na facebook](#)
- ❑ [Fototeka Narodowego Instytut Dziedzictwa](#)

MATERIAŁY KONSERWATORSKIE, MAPY I ARCHIWALIA

DOKUMENTACJA KONSERWATORSKA W ZASOBIE WUOZ W ŁODZI

- Teczka urbanistyczna aut. L. Kozakiewicz, J. Kubiak, 1963 – zawiera dokumentację fotograficzną miasteczka z 1963 r., w tym panoramy miasta i widok pierzei rynku sprzed pożaru.
- „Dąbrowice - zespół staromiejski. Ustalenia konserwatorskie do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Płock, listopad 1982 – zawiera zalecenia konserwatorskie, syntetyczny opis historii miasta, spis obiektów o wartości zabytkowej
- Ekspertyza historyczno-urbanistyczna i wytyczne konserwatorskie dla miasta Dąbrowice w województwie płockim, aut. Iwona Błaszczyk, Warszawa 1990 - zawiera zalecenia konserwatorskie, syntetyczny opis historii miasta, propozycję granic strefy ochrony konserwatorskiej, reprodukcję fragmentu
- Karty ewidencyjne poszczególnych zabytków
- Karty ewidencyjne cmentarzy
- Karty adresowe Gminnej Ewidencji Zabytków

DĄBROWICE Miejscowość	Tędrlice		kutnowski	
	Województwo	Powiat	Nr teki	
Poprzednie nazwy miejscowości gromada	Data i nr orzeczenia konserwatorskiego		Nr odnośnych akt konserwatorskich	
	G.R.N.			
Status administracyjny	Siedziba władz terenowych			
D-3				
Studia hist.-urb. rok wykonania, autor, miejsce przechowywania i sygnatura.				
Dane archeologiczne Plan ogólny zagospodarowania przestrzennego w opracowaniu - Woj. Prac. Urb.				
Plany zagospodarowania przestrzennego, rok wyk., autor, miejsce przechowywania i sygnatura				
Spis zawartości teczek	15			
1 Dane historyczne	16			
2 Wykaz zabytków	17			
3 Opis układu przestrzennego	18			
4 Fragment mapy Gilly-Cron	19			
5 Fragment mapy kwaternarystwa	20			
6 Fot. stanu obecnego	21			
7 — " —	22			
8 — " —	23			
9 — " —	24			
10 Plan miasta wpośro.	25			
11	26			
12	27			
13	28			
14	29			
U w a g i: Spondron w 1963r. PKZ-w-ue, L. Koraliwicz, J. Kubiak				
Edn. zam. 1230/S/On/62 — 1293—LDA—10.4.62—2.500 teczek—Karton i diám. kl. III B1 i A1/250 i 70 g				

**URZĄD WOJEWÓDZKI
w Płocku
WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW**

DĄBROWICE - zespół staromiejski

USTALENIA KONSERWATORSKIE

do miejscowego planu
zagospodarowania przestrzennego

/integralną część "Ustałek" stanowi plansza 1:200
"Dąbrowice -ochrona zespołu staromiejskiego"

**PŁOCK
listopad 1982 r.**

RESTOR
Konserwacja Zabytków
spółka z o.o.
00-582 Warszawa
ul. I Armii W.P. 2/4/67 tel. 29-12-96

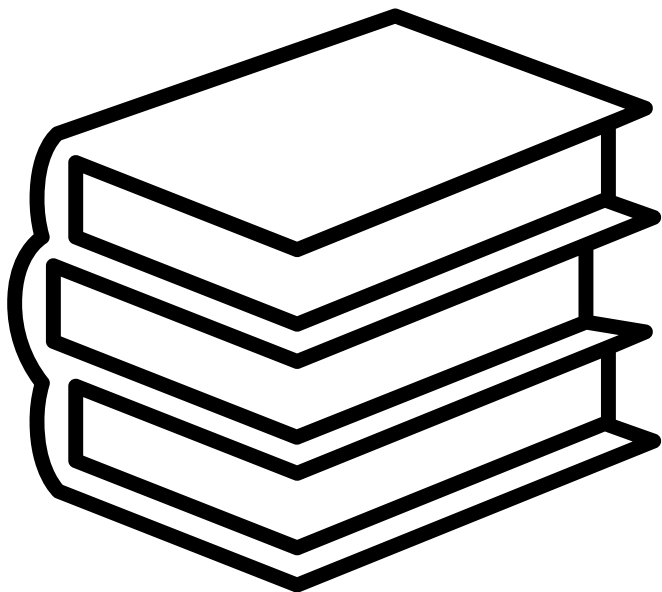
**EKSPERTYZA HISTORYCZNO-
URBANISTYCZNA I
WYTYCZNE KONSERWATORSKIE**

dla miasta
DĄBROWICE w województwie płockim

autor opracowania
IWONA BIASZOZYK - *(własnoręcznie)*

Warszawa 1990

ARCHIWALNE MAPY, PLANY I IKONOGRAFIA

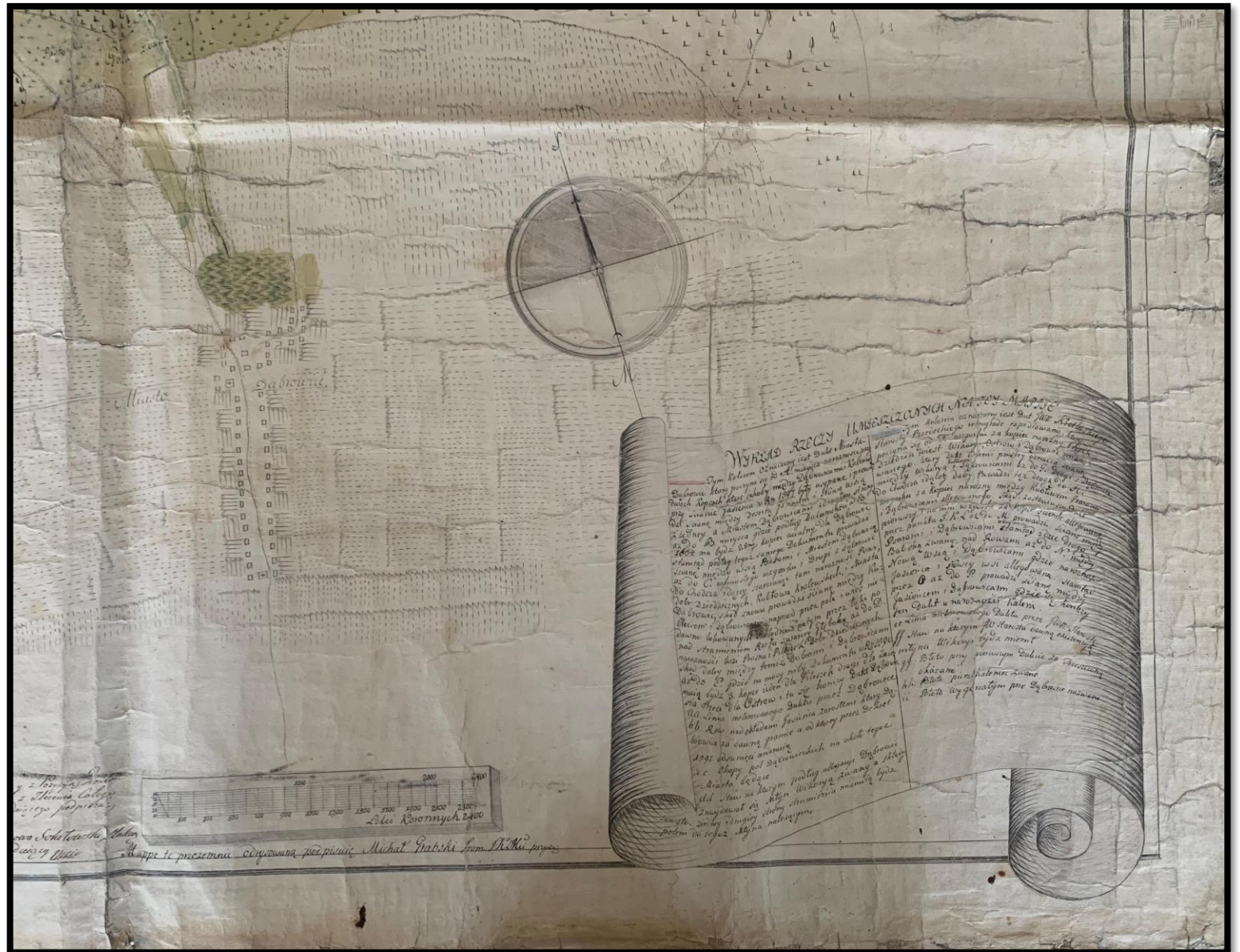

- Dąbrowice na tzw. Mapie Kwatermistrzostwa w połowie XIX wieku.
- Plan zabudowań probostwa w Dąbrowicach (XVIII/XIX w.) [AGAD kart. 038-04]
- Odbitki prezentujące zabudowę miejską w latach 60. XX wieku w Teczce Urbanistycznej
- Zdjęcia domów, miasta i ratusza w: G. Stemplewski, Fotograf z Dąbrowic, Kutnowskie Zeszyty Regionalne, s. XXIV
- Teczki ratusza i kościoła w Instytucie Sztuki Państwowej Akademii Nauk w Warszawie. Zdjęcia kościoła parafialnego, ratusza, zabytków ruchomych.

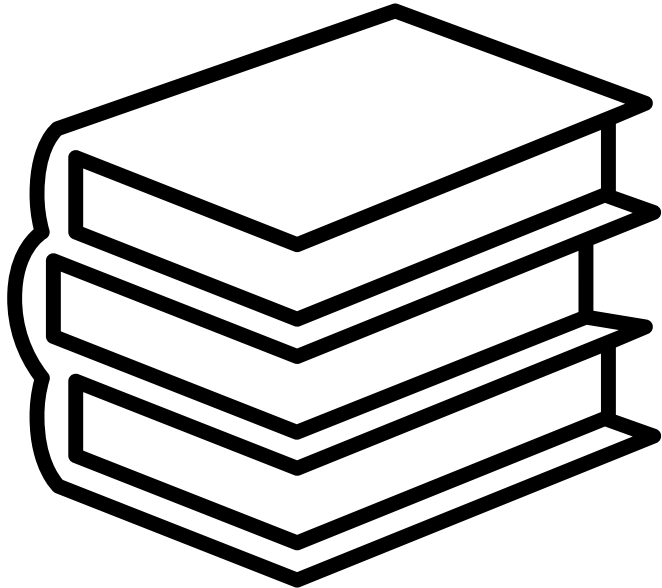
ARCHIWALNE MAPY, PLANY I IKONOGRAFIA

Plan Dąbrowic i okolic z 1791 r. w
Archiwum Akt Dawnych w
Warszawie

sygn. 1/411/0/-/155 - 11

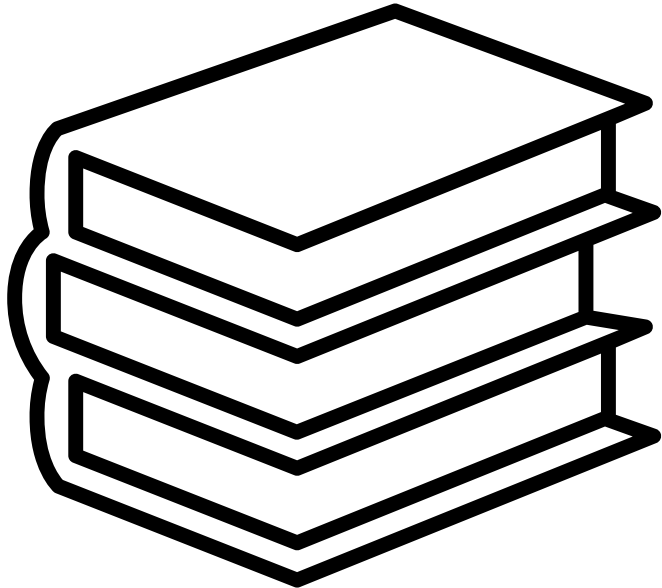

LITERATURA NAUKOWA I POPULARNO-NAUKOWA

- T. Lalik, Lokacje miejskie na obszarze Polski s. 28-29 (daty lokacji, utraty praw miejskich, lokalizacja, kategoria wielkościowa)
- Miasta Polskie w Tysiącleciu s. 41 (krótka notka encyklopedyczna o historii miejscowości)
- Dzieje miast i mieszczaństwa w Polsce... s. 87 (tylko data lokacji)
- Koncepcja ochrony i kształtowania środowiska kulturowego s. 83 (krótka notka encyklopedyczna o historii miejscowości, dane głównie z „Miasta Polskie w Tysiącleciu”)
- Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, Tom I, s. 932 (notka encyklopedyczna o miejscowości i historii w końcu XIX wieku)
- Kutnowskie Zeszyty Regionalne (do uzupełnienia, skany w pracy)

LITERATURA NAUKOWA I POPULARNO-NAUKOWA

- R. Tuzin, T. Stokfisz, Dąbrowice (monografia, prawie brak danych na temat zagadnień przydatnych w ochronie zabytków)
- L. de Verdmon, Krótka monografia wszystkich miast, miasteczek i osad, s. 45 (krótka notka o mieście i jego historii na początku XX w.)
- R. Rosin, Studia z dziejów miast dawnych województw łęczyckiego i sieradzkiego (XII- XVI w.) s. 10 (data lokacji i pierwszej wzmianki o mieście z przypisami do źródeł archiwalnych)
- J. Bazewicz, Atlas Geograficzny Królestwa Polskiego, s. 32 (kilka słów o mieście na początku XX w.)
- R. Marciniak-Firadza, Etymologia nazwy Dąbrowice i nazw wsi należących do gminy Dąbrowice, Kutnowskie Zeszyty Regionalne XXVIII, s. 13-22 (informacje na temat etymologii nazwy miasta i wsi sąsiednich)
- Katalog Zabytków Sztuki w Polsce,

NAJWAŻNIEJSZE PRZEPISY ORAZ STANDARDY MINISTERIALNE

- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków
- Standardy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w postępowaniu z różnymi typami zabytków

W razie pytań lub uwag zapraszamy do kontaktu

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi:

ul. Piotrkowska 99

90-425 Łódź

fax. 42 630 17 83

tel. 42 631 78 92

tel. 503 993 943, 667 501 237, 667 501 358, 667 501 726, 667 502 431

e-mail: sekretariat@wuoż-lodz.pl

ePUAP: /WUOZ-Lodz/skrytka

eDoręczenia: AE:PL-12616-37000-CUHBT-21

Godziny urzędowania Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi:

Poniedziałek 8:00-18:00

Wtorek 8:00-16:00

Środa 8:00-16:00 (tylko w zakresie dyżuru telefonicznego pracowników merytorycznych)

Czwartek 8:00-16:00

Piątek 8:00-16:00

Projekt pilotażowy realizowany w ramach doktoratu wdrożeniowego „Architektura a tożsamość. Problem wartościowania, promocji i konserwacji zabytkowych organizmów miejskich na terenie województwa łódzkiego” w trójstronnej współpracy z Łódzkim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i Uniwersytetem Łódzkim. Autor przewodnika Kacper Szewczyk.